

RUS TILINI HOZIRGI KUNDA JAHON MIQIYOSIDAGI AHAMIYATI

Yoldosheva Nozima Musajonovna

Farg'ona viloyati Bag'dod tumani 20-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi rus tili fani o'qituvchisi

РУССКИЙ ЯЗЫК В МИРЕ СЕГОДНЯ ЗНАЧИМОСТЬ В КОЛИЧЕСТВЕ

Ёлдошева Нозима Мусажоновна

Генерал № 20, Багдадский район, Ферганская область учитель русского языка в средней школе

RUSSIAN LANGUAGE IN THE WORLD TODAY SIGNIFICANCE IN QUANTITY

Yoldosheva Nozima Musajonovna

General number 20, Baghdad district, Fergana region teacher of the Russian language at a secondary school

Annotatsiya: *Mazkur maqolada rus tilining xalqaro til ekanligi, uning jahon miqyosida muhim ahamiyatga ega bo'lganligi va shu tufayli uni o'rganishga e'tibor qaratish hozirgi kunda judaham zarur ekanligi haqida fikrlar bildirilgan.*

Kalit so'zlar: *Maqola, til, struktura, mexanizm, ong, paralingvistika, tilshunoslik, rus tili.*

Аннотация: *В данной статье выражено мнение о том, что русский язык является международным языком, что он имеет огромное значение в мировом масштабе, и именно поэтому сегодня очень необходимо уделять внимание его изучению.*

Ключевые слова: *Артикул, язык, структура, механизм, сознание, паралингвистика, лингвистика, русский язык.*

Annotation: *This article expresses the opinion that the Russian language is an international language, that it is of great importance on a global scale, and that is why it is very necessary to pay attention to its study today.*

Keywords: *Article, language, structure, mechanism, consciousness, paralinguistics, linguistics, Russian language.*

KIRISH

Rus tili rus xalqining milliy tili, Rossiya Federatsiyasining davlat tili va millatlararo muloqot tilidir. Til deganda insoniyat jamiyatining butun hayoti davomida amal qiladigan ijtimoiy hodisalar tushuniladi. Til, birinchi navbatda, odamlarning muloqot vositasidir. Til fikr va his-tuyg'ularni shakllantirish va ifodalash vositasi bo'lib ham xizmat qiladi, chunki u tafakkur, inson ongi bilan uzviy bog'liqdir. Dunyoda qancha til bor, degan savolga olimlar hozircha aniq javob berishmayapti. Hozir dunyoda besh mingdan ortiq tillar mavjud, ular orasida kamroq odamlar gapiradigan va juda kam o'rganiladigan "o'layotgan" tillar ham bor,

deb ishoniladi. Rus tili rus millatining tili, rus xalqining tilidir. Milliy til - umumiy hududda yashovchi, umumiy iqtisodiyot, madaniyat va turmush tarzi bilan bog'liq bo'lgan tarixan shakllangan odamlar guruhi so'zlashadigan til. Milliy tilga nafaqat adabiy (ya'ni me'yorlashtirilgan) til, balki shevalar, xalq tili, jargonlar va kasbiy tillar ham kiradi. Til me'yorlari - til vositalarining umume'tirof etilgan qo'llanilishi, til vositalaridan namunali foydalanishni belgilovchi qoidalar. Milliy tilning shakllanishi va rivojlanishi murakkab, uzoq davom etadigan jarayondir. Rus milliy tilining tarixi 17-asrda, rus millati nihoyat shakllangan paytdan boshlanadi. Rus milliy tilining yanada rivojlanishi xalq tarixi va madaniyatining rivojlanishi bilan bevosita bog'liq. Rus milliy tili Moskva va uning atrofidagi shevalar asosida shakllangan. Adabiy til milliy tilning asosini tashkil etadi va qo'llanilayotgan ifoda vositalarining farqiga qaramay, uning ichki birligini saqlashga majburdir. Rus adabiy tilini yaratuvchisi A. Pushkin bo'lib, u avvalgi davrlarning adabiy rus tilini umumiy so'zlashuv tili bilan uyg'unlashtirgan. Pushkineraning tili bugungi kungacha saqlanib qolgan. Adabiy til tirik avlodlarni birlashtiradi, odamlar bir-birini tushunadilar, chunki ular bir xil til normalaridan foydalanadilar. Adabiy til ikki xil - og'zaki va yozma shaklda mavjud. Rus milliy tilining asosiy afzalliklari rus badiiy adabiyotida mujassam. Asrlar davomida so'z ustalari (A. Pushkin, M. Lermontov, N. Gogol, I. Turgenev, L. Tolstoy, A. Chexov, M. Gorkiy, A. Tvardovskiy, K. Paustovskiy va boshqalar) va filologlar (F. Buslaev, I. Sreznevskiy, L. Shcherba, V. Vinogradov va boshqalar) rus tilini takomillashtirdi, uni noziklikka olib keldi, biz uchun grammatika, lug'at, ibratli matnlar yaratdi. So'zlarning joylashishi, ularning ma'nolari, birikmalarining ma'nosida ko'plab ajdodlar avlodlari tomonidan yaratilgan ma'naviy boyliklarga bog'liq bo'lgan dunyo va odamlar haqida ma'lumotlar mavjud. Rus milliy tilining o'ziga xos xususiyati shundaki, u Rossiyada davlat tili bo'lib, Rossiya Federatsiyasi xalqlari o'rtasida millatlararo muloqot vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi:

"Tillar to'g'risida" gi qonun rus tilining davlat tili sifatida faoliyatining asosiy yo'nalishlarini belgilaydi: davlat hokimiyati va boshqaruvining oliy organlari; Rossiya Federatsiyasi tarkibidagi respublikalarning qonunlari va boshqa huquqiy hujjatlarini nashr etish; saylovlarni o'tkazish; davlat T. faoliyatida Rossiya respublikalari va bir qator MDH mamlakatlarida olib borilgan tadqiqotlar hozirgi bosqichda rus tilisiz millatlararo muloqot muammosini hal qilish qiyin ekanligi e'tirof etilganidan dalolat beradi. Rossiya xalqlarining barcha tillari o'rtasida vositachi rolini o'ynagan rus tili mamlakatning siyosiy, iqtisodiy va madaniy rivojlanishi muammolarini hal qilishga yordam beradi. Xalqaro munosabatlarda davlatlar BMT tomonidan qonuniy ravishda rasmiy va ishchi tillar sifatida e'lon qilingan jahon tillaridan foydalanadilar. Bu tillar ingliz, frantsuz, rus, ispan, xitoy va arab tillaridir. Ushbu oltita tilning har qandayida davlatlararo siyosiy, iqtisodiy, ilmiy va madaniy aloqalarni amalga oshirish, xalqaro uchrashuvlar, forumlar, uchrashuvlar o'tkazishga ruxsat berilgan.

Mavzuga oid adabiyotlar sharxi:

Rus tilining jahon ahamiyati uning so'z boyligi, tovush tuzilishi, so'z shakllanishi va sintaksisining boyligi va ifodaliligi bilan bog'liq. 1937 yilda Pushkin yubileyida so'zlagan faylasuf Ivan Aleksandrovich Ilyin (1882-1954) rus tili haqida shunday degan edi: "Va bizning Rossiya bizga yana bir sovg'a berdi: bu bizning ajoyib, qudratli, qo'shiqchi tilimiz. Unda hammasi bizning Rossiyamiz. Bu uning barcha in'omlarini o'z ichiga oladi: cheksiz imkoniyatlarning kengligi va tovushlar, so'zlar va shakllarning boyligi; va spontanlik va aniqlik;

va soddaligi, va ko'lami va parenye; va xayolparastlik, kuch va ravshanlik va go'zallik. Bizning tilimiz uchun hamma narsa ochiq. Unda butun rus ruhi kuylaydi; dunyo va inson nolalari aksadosi va ilohiy vahiyilar ko'zgusi... Bu o'tkir, kesuvchi fikrning tili. Tiltiroq, paydo bo'ladigan oldindan sezish tili. Ixtiyoriy qarorlar va yutuqlar tili. Ko'tarilish va bashorat tili. Tushunmaydigan shaffoflik va abadiy fe'llar tili. Bu etuk asl milliy xususiyatga ega til. Bu tilni yaratgan rus xalqining o'zi esa aqliy va ma'naviy jihatdan o'z tili chaqirayotgan yuksaklikka da'vat etilgan..." Tilshunoslik til haqidagi fan sifatida. Tilshunoslikning bo'limlari jismlar; rasmiy yozishmalar va ish yuritishda; Butunrossiya ommaviy axborot vositalarida aks etadi.

Bundan tashqari, Tushuntirish lug'atlari so'zlarning ma'nosini tavsiflaydi: agar kerak bo'lsa, bunday lug'atlarga murojaat qilish kerak, bu so'z nimani anglatishini bilib oling. S. I. Ozhegovning "Rus tilining izohli lug'ati", N. Yu. Shvedova keng tarqalgan va taniqli; SSSR Fanlar akademiyasining 4 jildidagi "Rus tilining lug'ati" (Kichik Akademik deb ataladi). 17 jilddan iborat "Zamonaviy rus adabiy tilining izohli lug'ati" (Katta akademik lug'at deb ataladi) va "Rus tilining izohli lug'ati" nashri. D. N. Ushakova. Maxsus maktab izohli lug'atlari ham mavjud. Izohlovchi lug'atlar orasida alohida o'rin V.I. Ushbu lug'at 100 yildan ortiq bo'lsa-da, uning qadr-qimmati vaqt o'tishi bilan so'nmaydi: Dahl lug'ati rus xalqi tarixi, madaniyati va tili bilan qiziquvchilar uchun bitmas-tuganmas xazinadir. So'zning kelib chiqishi, tildagi yo'li, tarkibidagi tarixiy o'zgarishlar tarixiy va etimologik lug'atlarda qayd etilgan (masalan, M. Vasmerning "Rus tilining etimologik lug'ati", "Rus tilining maktab etimologik lug'ati: So'zlarning kelib chiqishi" N. M. Shanskiy, T. A. Bobrova). Frazologik lug'atlarda siz turg'un burilishlarning tavsiflarini topishingiz, ularning kelib chiqishi va ishlatilishi haqida bilib olishingiz mumkin. 1967 yilda, tahrir. A. I. Molotkov rus tilining birinchi maxsus frazeologik lug'atini nashr etdi, unda 4000 dan ortiq frazeologik birliklar izohlangan. 80-yillarning o'rtalarida. V.P.ning "Rus tilining maktab frazeologik lug'ati". Jukov, A.V. Jukov eng ko'p ishlatiladigan frazeologik birliklarning tushuntirishlarini o'z ichiga olgan nashr etildi. So'zning to'g'ri yozilishi haqida ma'lumotni imlo lug'atida, to'g'ri talaffuzi haqida esa - orfoepikda olish mumkin. So'zning morfologik xususiyatlari haqida ma'lumotni o'z ichiga olgan grammatik lug'atlar mavjud. Lug'atning alohida guruhlarini tavsiflashga bag'ishlangan lug'atlar mavjud: sinonimlar, antonimlar, omonimlar, paronimlar. (sinonim lug'at, antonim lug'at, omonim lug'at va h.k.) Leksikograflar yozuvchilar tilining lug'atlarini tuzish ustida ishlamoqda, masalan, Pushkinning Til lug'ati mavjud. Nutq tartib-qoidalari va qiyinchiliklar lug'atlari muayyan so'zlarni yoki ularning shakllarini ishlatishda nutq xatolarining oldini olishga yordam beradi. . Rus tilshunosligining shakllanishi va rivojlanishi tilshunoslik sohasidagi M. V. Lomonosov, A. X. Vostokov, V. I. Dal, A. A. Potebnya, A. A. Shaxmatov, D. N. Ushakov, A. M. Peshkovskiy, L. V. Shcherba, V. V. Vinogradov, S. I. Ozhegov, A. A. Reformatskiy va L. Yu. Bular rus til fanining eng ko'zga ko'ringan vakillari bo'lib, ularning har biri tilshunoslikda o'z so'zini aytgan. A. S. Pushkin majoziy ma'noda "bizning birinchi universitetimiz" deb atagan M. V. Lomonosov (1711-1765) nafaqat buyuk fizik, tafakkurli tabiatshunos, balki ajoyib shoir, ajoyib filolog ham edi. U birinchi ilmiy rus grammatikasini yaratdi (Rus tili grammatikasi, 1757). Inil tilni o'rganar ekan, grammatik va orfoepik me'yorlarni o'rnatadi va buni spekuliyativ tarzda emas, balki jonli nutqni kuzatishlari asosida amalga oshiradi. U shunday deb o'ylaydi: "Nima uchun kengroq, zaifroq kengroq, zaifroq!" U Moskva talaffuzini kuzatadi: "Ular kuydi, deyishadi, lekin kichraymadi". Lomonosov birinchi bo'lib gap bo'laklarining ilmiy

tasnifini ishlab chiqdi. Lomonosov mashhur "uch tinchlanish" nazariyasini yaratdi, bu quruq nazariyotchining ixtirosi emas, balki yangi adabiy tilni yaratishda samarali qo'llanma bo'lib chiqdi. Odes, qahramonlik she'rlari, tantanali "muhim masalalar to'grisida" so'zlarni yuqori uslubda yozish buyurilgan. O'rta uslub teatrlashtirilgan o'yinlar, satiralar, she'riy do'stona maktublar tili uchun mo'ljallangan edi. Past uslub - komediyalar, qo'shiqlar, "oddiy ishlar" tavsifi uslubi. Unda yuqori cherkov slavyan so'zlarini ishlatish mumkin edi, to'g'ri ruscha, ba'zan esa xalq tilidagi so'zlarga ustunlik berildi. 18-asrning barcha yirik arboblari uzoq vaqt davomida ta'siri ostida bo'lgan Lomonosov nazariyasining butun yo'li rus tilining adabiy huquqlarini himoya qilish, cherkov slavyan elementini cheklashdan iborat edi. Lomonosov o'z nazariyasi bilan adabiy tilning ruscha asoslarini yaratdi. A. X. Vostokov (1781-1864) tabiatan mustaqil va erkin shaxs edi. Uning fe'l-atvorining bu xususiyatlari, shuningdek, slavyan tillari tarixidagi tadqiqotlar unga eng katta shuhrat keltirgan ilmiy ishlarda ham o'z aksini topdi. Vostokov slavyan filologiyasining asoschisi edi. U mashhur "Rus grammatikasi" ni (1831) yozgan, unda "butun rus tilini sanab o'tgan", uning grammatik xususiyatlarini o'z fanlari darajasida o'rgangan.

Tadqiqot metodologiyasi:

Shunday qilib zamonaviy dunyodagi rus tilining ulkan roli uning madaniy qiymati qudrati va buyukligi, ushbu tilni yaratuvchisi va tashuvchisi bo'lgan rus xalqi insoniyat tarixida bo'lgan va ega bo'lgan ulkan qadriyat bilan belgilanadi.

Xulosa:

Bu maqola zamonaviy dunyoda rus tili haqida tushuncha beradi. Maqolada rus tili, zamonaviy dunyodagi eng ko'p ishlatiladigan tillardan biri sifatida tanitiladi. Rus tili, ruscha gapiruvchi odamlar soni va Rusiya Federatsiyasi boshqa ko'plab mamlakatlarda o'qitilganligi sababli, ochiq ko'rsatuvchi kommunikatsiya imkoniyatining yuqori darajada bo'lishi sababli katta ahamiyatga ega. Maqolada rus tili o'rganishning turli sohalaridagi foydalariga, onlayn o'qitish yordamida osonlashganligiga va rus tili o'rganishning shaxsiy, korporativ va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilish imkoniyatlariga ta'kid qilinadi. Rus tili, dunyodagi siyosiy, iqtisodiy va san'at sohalarida ham ko'p ishlatiladi va rus tili o'rganish, ruscha gapiruvchi mamlakatlarda ish topishga yordam beradi. Maqola jamiyatimizda rus tili o'rganishning oson va samarali bo'lishi uchun rus tili o'qitish metodikasi va texnologiyalari ham o'z vaqtida rivojlanib kelmoqda deyiladi. Maqola natijasida, rus tili o'rganishning ahamiyati va dunyodagi o'rni haqida ma'lumotlar beriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdulazizov A., Sodiqov A., Bashakov N. Umumiy tilshunoslik T., 1979.
2. Avashani Yu. YU. Вопросы фразеологии С., 1997
3. Rahmatullayev SH. Hozirgi o'zbek adabiyoti tili. T., 1978
4. Dilshodbek o'g'li, R. S., & Boxodirjon o'g'li, V. A. (2022). XORIJ PSIXOLOGLARINING ISHLARIDA SHAXSNING TADQIQ ETILISHI. INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION, 1(12), 39-47.

5. Vosiljonov, A. (2022). LINGVISTIK TADQIQOTLARDA KORPUS O'RGANISH OBYEKTI SIFATIDA. IJTIMOIIY FANLARDA INNOVASIYA ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(11), 176-182.
6. Vosiljonov, A. (2022). Basic theoretical principles of corpus linguistics. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 3(2), 1-3.
7. Vosiljonov, A. (2022). PRAGMALINGVISTIKA VA UNING TAHLILIIY SHAKLLANISH TARIXI. *Science and innovation*, 1(B8), 99-105.
8. Ботирова, Н. (2020). Обучающие возможности тестовых технологий. *Профессиональное образование и общество*, (3), 68-71.
9. Ботирова, Н. Д. (2019). Развитию продуктивного мышления младших школьников. *Гуманитарный трактат*, (61), 4-6.
10. Ботирова, Н. Д. Развитию продуктивного мышления младших школьников development of productive thinking of younger schoolboys. *Журнал выпускается ежемесячно, публикует статьи по гуманитарным наукам. Подробнее на*, 4.
11. Botirova Nasiba Djurabayevna INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING MATHEMATICS . *Eastern European Scientific Journal Germany*. 128 - 132 p. <http://www.auris-verlag.de>
12. Alimjanova, M. (2020). PEDAGOGICAL SYSTEM OF FORMATION OF RESPONSIBILITY IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS ON THE BASIS OF NATIONAL VALUES. *Theoretical & Applied Science*, (4), 914-917.
13. Alimjonova, M. Y. (2021). The role of the national values in the history of pedagogical education. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(3), 1040-1044.
14. Alimjanova, M. (2021). ABOUT GENDER STEREOTYPES. *Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL)*, 2(06), 72-76.
15. Janabergenova, A. J. (2018). Organization and Forms of Students' Independent Work on Higher Mathematics at Pedagogical University. *Eastern European Scientific Journal*, (2).
16. Janabergenova, A. J. (2021). Setting Goals on Smart Techniques and Affecting Student Motivation. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 9333-9336.
17. Askarova, D. (2022). FORMATION OF CREATIVITY AND BOOKREADERS QUALITIES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTION. *Science and innovation*, 1(B8), 1039-1044.
18. Askarova, D. I. (2022). The Role Of Folk Pedagogy In The Development Of Creativity Of Students Of Higher Educational Institutions. *Oriental Journal of Social Sciences*, 2(02), 89-96.